
Orijinal Makale Başlığı:

Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinin günlükler aracılığıyla incelenmesi

Makalenin İngilizce Başlığı:

Investigation of Phd students' initial qualitative research experiences via their diaries

Yazar(lar):

Ali ERSOY

Kaynak Gösterimi İçin:

Ersoy, A. (2015). Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinin günlükler aracılığıyla incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 549-568, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.030>.

Original Title of Article:

Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinin günlükler aracılığıyla incelenmesi

English Title of Article:

Investigation of Phd students' initial qualitative research experiences via their diaries

Author(s):

Ali ERSOY

For Cite in:

Ersoy, A. (2015). Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinin günlükler aracılığıyla incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5(5), 549-568, <http://dx.doi.org/10.14527/pegegog.2015.030>.

Doktora Öğrencilerinin İlk Nitel Araştırma Deneyimlerinin Günlükler Aracılığıyla İncelenmesi

Ali ERSOY^{*a}

^aAnadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eskişehir/Türkiye

Makale Bilgisi

DOI: 10.14527/pegegog.2015.030

Makale Geçmişi:

Geliş 11 Temmuz 2015
Düzeltilme 31 Ağustos 2015
Kabul 18 Kasım 2015

Anahtar Kelimeler:

Nitel araştırma,
Doktora öğrencisi,
İlk araştırma deneyimi,
Araştırma günlüğü,
İçerik analizi.

Öz

Bu çalışmanın amacı, doktora öğrencilerinin deneyimledikleri ilk nitel araştırma sürecini ve oluşturmaya çalıştıkları nitel araştırmacı kimliklerini yansıtıcı günlükler aracılığıyla anlamaya çalışmaktır. Araştırma analitik araştırma modelindedir. Araştırma verileri 2008-2014 yılları arasında nitel araştırma yöntemleri derslerinde doktora öğrencilerinin yazmış olduğu 60 araştırmacı günlüğünden ölçüt örnekleme yapılarak seçilen 25 günlükten elde edilmiştir. Araştırma verilerine içerik analizi uygulanmıştır. Analizler sonucunda "nitel araştırmacı olmak" kategorisi altında, "deneyimlerimden öğrendim", "araştırmacı kimliğimi keşfettim" ve "kendimi keşfettim" temaları ortaya çıkmıştır. Deneyimlerimden öğrendim teması, "hatalarımdan öğrendim", "okudum-yaptım-yansıttım" ve "nitel araştırmacı olmadığımı öğrendim" alt-temalarını içermektedir. Araştırmacı kimliğimi keşfettim teması, "açık görüşlü olmalıyım", "anlamaya çalışmalıyım" ve "sabırlı olmalıyım" alt temalarından oluşmaktadır. Kendimi keşfettim teması, "önyargılarımı fark ettim", "kendimi eleştirmeyi öğrendim" ve "yeteneklerimin sınırlarını gördüm" alt temalarından meydana gelmektedir. Doktora öğrencilerinin araştırma deneyimlerini anlamada araştırmacı günlüklerinin işlevsel bir araç olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, doktora öğrencilerinin araştırma süreçlerinde günlük yazmaları teşvik edilebilir.

Investigation of PhD Students' Initial Qualitative Research Experiences via Their Diaries

Article Info

DOI: 10.14527/pegegog.2015.030

Article history:

Received 11 July 2015
Revised 31 August 2015
Accepted 18 November 2015

Keywords:

Qualitative research,
PhD student,
Initial research experiences,
Research diary,
Content analysis.

Abstract

The aim of this study is to understand initial qualitative research experience and the qualitative researcher identities they try to build via diaries they reflect. This research is a analytical research model. Research data were obtained 25 diaries which were selected by criterion sampling from 60 doctoral students' diaries that they wrote in qualitative research methods course between the years 2008 and 2014. Content analysis was applied to the data. As a result of the analysis, "becoming a qualitative researcher" category which consists of "I learned from my experiences", "I discovered my researcher identity", and "I discovered myself" have emerged. I learned from my experiences themes that compose "I learned from my mistakes", "I read, implemented, reflected", and found out that "I realized that I wasn't a qualitative researcher." I discovered my researcher identity theme includes subthemes such as "I should be open-minded", "I should try to understand", and "I should be patient." I discovered myself theme consists of subthemes such as "I realized my prejudices", "I learned criticizing myself", and "I saw the limits of my abilities." It has emerged that researcher diaries are functional tools to understand the research experiences of PhD students. Therefore, doctoral students can be encouraged to write diaries in the research process.

*Yazar: alersoy@anadolu.edu.tr

Giriş

Doktora eğitimi; karmaşık, zorlayıcı, dinamik, yenilikçi ve geliştirici bir süreçtir. Doktora eğitiminin öğrencilerin mesleki gelişimini zorlayacak ve araştırma kültürünü geliştirecek bir vizyonu olmalıdır. Zorlamak, doktora öğrencisinin önüne aşılmaz engeller, ulaşılmaz hedefler, bürokratik zorluklar ve akademik olmayan görevler koymak olarak anlaşılmamalıdır. Doktorada öğrencilerin araştırma becerilerini geliştirecek, yeni yöntem ve teknolojileri deneyimleyecek yolların neler olacağı düşünülmeli ve öğrencilerin araştırma kültürü geliştirilmelidir. Araştırma kültürü, öğrencinin doktora sürecinde kazandığı kuramsal bilgileri uygulayabilmesi ve araştırma projelerinde yer almasıyla sağlanabilir. Doktora öğrencilerinin araştırma kültürünü kazanma süreçlerini ve araştırmacı kimliklerinin gelişimini inceleyen araştırmalara gereksinim vardır. Bu araştırmada doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimleri çerçevesinde onların nitel araştırmacı kimliklerinin gelişim süreci anlaşılmasına çalışılmıştır.

Türkiye'deki üniversitelerin temel sorunlardan biri araştırma-geliştirme bütçesinin yetersizliği değil, bu bütçeyi kullanacak "araştırma kültürü" eksikliğidir (Öztemel, 2013). Bu durum gelişmekte olan ülkelerin çoğunun sağlam ve oturmuş bir araştırma geleneği ve kültürünün olmamasıyla açıklanmaktadır (Sunder, 2008; cited in: Öztemel, 2013). Araştırma kültürü bilişsel, duyuşsal ve devinışsel yeterlilikleri veya nitelikleri içermekte ve bireylere eğitimle kazandırılabilir (Büyüköztürk, 1997). Araştırma kültürü okulöncesinden yükseköğretime kadar geliştirilebilir ve en üst düzeyde doktora eğitimiyle kazandırılabilir. Doktorada öğrencilerin araştırma kültürünü nasıl kazandıkları ve araştırmacı kimliklerinin hangi nitelikleri içerdiği açık olmayan bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de yapılan çok az sayıdaki çalışmada araştırma kültürü nicel araştırma yeterlilikleriyle ilişkilendirilmiştir (Büyüköztürk, 1996, 1999; Karasar, 1993). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi [TYYÇ], 8. Düzey (Doktora Eğitimi) Yeterlilikleri kapsamında, bir eğitim bilimleri ve öğretmen yetiştirme alanındaki doktora mezununun; "Alanı ile ilgili çalışmalarda araştırma yöntemlerini kullanabilmede üst düzey beceriler kazanmış olma" becerisine sahip olması öngörülmektedir. Bu beceriyi de içerecek biçimde TYYÇ'de doktora derecesine sahip kişilerin, "Alanı ile ilgili en az bir bilimsel makaleyi ulusal ve/veya uluslararası hakemli dergilerde yayınlamak ve/veya özgün bir yapıt üretmek ya da yorumlayarak alanındaki bilginin sınırlarını genişletebilme" yetkinliğini kazanmış olması gerektiği ifade edilmektedir (The Council of Higher Education, 2010). Sözü edilen beceri ve yetkinlik alanlarında deneyim kazanmak doktora eğitim sürecinde olabilmektedir. Doktora sürecinde öğrenciler nicel ve nitel araştırma yöntemleri derslerinde edindikleri kuramsal bilgileri imkanlar çerçevesinde uygulamaya yansıtma çalışır. Bu çalışmada doktora öğrencilerinin nitel araştırma dersi kapsamında gerçekleştirmiş oldukları gözlemlere dayalı olarak yazdıkları yansıtıcı günlükler aracılığıyla onların nitel araştırmacı olmaları anlaşılmasına çalışılmıştır. Bunu anlamada işlevsel olabilecek veri toplama ve yansıtma araçlarından biri de nitel araştırmacıların mutlaka yazmak zorunda oldukları araştırmacı günlükleridir.

Nitel Araştırmacı Olma Süreci ve Araştırmacı Günlüğü

Nitel araştırma sürecinde günlükler araştırmacılar ve katılımcılar tarafından yazılabilir. Eğitim araştırmalarında katılımcıların/öğrencilerin yazdıkları günlükler fen günlükleri (Ajello, 2000), etkileşimli günlükler (Andrusyszyn & Davie, 1997), not defteri (Baxter, Bass & Glaser, 2001; Ruiz-Primo, Li, & Shavelson, 2001) yansıtıcı günlük (Doyran, 2013; Henter & Indreica, 2014; Kholes, 2015) öğrenci günlükleri (Özmen, 2010) günlük (Connor-Greene, 2000) ve süreç günlüğü (Woll, 2013) olarak adlandırılmaktadır. Araştırmacılar tarafından gerek veri toplama gerekse de yansıtma amacıyla yazılan günlükler araştırmacı günlüğü olarak bilinir.

Araştırmacı günlüğü, araştırmacının araştırma sürecindeki; düşüncelerini, kararsızlıklarını, anlayışlarını (Galili, 2014), gözlemlerini, yorumlarını ve duygularını yansıtan (Yıldırım ve Şimşek, 2013), araştırmayla kişisel bağı kurarak, araştırma sürecinin ve içeriğinin (Hughes, 1996; Altrichter, Posch & Somekh, 1993) ham veri kaynağı olarak kayıt edildiği bir araçtır. Bir nitel araştırma sürecinde yazılan araştırmacı günlüğü gerçekleştirilen araştırmayı anlamada, araştırmacının araştırma konusu ve süreciyle ilişkisini bilmede, araştırmacının kimliğini görmede ve süreçte yaşanan zorlukları ve bunların çözümünü

anlamada başka araçlarla elde edilemeyecek veriler sağlayabilir. Bunun için araştırmacı günlüğünün sistematik ve düzenli olarak yazılması gerekmektedir. Araştırmacı günlüğü yazmayla ilgili yaşanabilecek en önemli sorunlardan biri, kimi kültürlerde yazma alışkanlığının az olması veya hiç olmamasıdır.

Batı kültüründe günlük yazmak iyi bilinen bir alışkanlık olarak uzun bir geçmişe sahiptir. Günlük yazmak genelde öz-farkındalık ve öz-yansıtma becerilerini geliştirmeyi özendirmenin bir yolu (Woll, 2013), içsel konuşma ve yansıtmanın bir fırsatı olarak görülmektedir (Engin, 2011). Araştırmacı günlüğü, araştırmacının araştırmasına ilişkin düşündükleri ve yaptıkları hakkında kendi kendine ve başkalarıyla konuştuklarını yazılı hale getirmesidir. Nitel araştırmacının, araştırma süreçlerinde aldığı kararlar, bu kararların nedenleri ve sonuçları, kendi araştırmacı yeterlilikleri konusundaki yansıtmalarını günü gününe kayıt tutması günlük yazma kapsamındadır. Gelişen teknoloji ile birlikte kimi araştırmacılar yazmak yerine düşüncelerini dijital ortamlarda ses veya görüntü kaydı olarak günlük tutma yolunu seçebilmektedir.

Bir veri toplama aracı olarak günlüklerden nitel araştırma geleneğinde uzun yıllardır yararlanılmaktadır. Örneğin, sosyoloji araştırmalarında günlükler yirminci yüzyılın ortalarında ilk geliştirildiğinden beri yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Madge, 1953; cited in: Woll, 2013). Nitel eğitim araştırmalarında günlükler araştırma süreçlerinin önemli bir parçası (Engin, 2011) olarak diğer yöntemlerle ulaşılması zor kişisel fenomenlere ilişkin görüş kazanmayı desteklemede (Zimmerman & Wieder, 1997; cited in: Woll 2013) ve geleneksel veri toplama araçlarının yerine geçerek tamamlayıcı veri toplama araçları olabilir (Woll, 2013). Örneğin bir doktora öğrencisinin ilk gözlem deneyimini anlamada görüşme ve gözlem yöntemleri ekonomik olmayabilir. Bu durumda doktora öğrencileri tarafında yazılan günlüklere bakılabilir.

Nitel araştırma yöntemleri konusunda birçok yayın olmasına rağmen; nitel araştırmayla ilk defa karşılaşanların deneyimlerine ilişkin neredeyse hiçbir yayın yoktur (Wang, 2013). Türkiye’de lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algılarının ortaya konduğu ilk çalışma Saban (2007) tarafından yapılmıştır. Saban’ın çalışmasında lisansüstü öğrenciler; nitel araştırma yöntemleri dersinin projeler yoluyla işlenmesini olumlu bulmuşlar, nitel araştırmacıyı “dedektif” gibi metaforlarla açıklamışlar, nitel araştırma yöntemleri dersinin öğretmen eğitimi programlarında yer alması gerektiğini vurgulamışlar ve dersin önce kuramsal daha sonra uygulamalı işlenmesini önermişlerdir.

Doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerini anlamada bizzat onlar tarafından yazılan günlükler işlevsel olabilir. Öğrencilerden eleştirel farkındalığa sahip olarak günlüklerini yazmaları beklenir. Araştırma süreçlerinde eleştirel farkındalığın yollarından biri yazılı iç gözlem diğeri ise günlük yazmadır. Eleştirel farkındalık doğuştan getirilmeyen öğrenilebilir ve geliştirilebilir bir beceridir. Eleştirel farkındalık kapsamında bir araştırmacı günlük yazarken kendine şu soruları sorabilir (Ger, 2009, 7):

Sahada ve araştırmayı tasarlarırken ne tür kararlar alıp ne tür seçimler yaptım? Bu karar ve seçimlerimin altında yatan nedenler nelerdi? Sahadaki davranış ve algılarım nelerdi? Niye? Kendi değer yargılarım ve çıkarlarım ile sahada yaptıklarım ve yöntem seçimlerim arasında ne tür ilişkiler olabilir? Yaptığım seçimlerin yol açtığı sonuçlar nelerdir? Yaptığımı düşündüğüm şey ile sahiden yaptığım arasında ne farklar vardır?

Günlük yazmak nitel araştırma süreçlerinde sıradan bir iş değildir. Sistematik yazılması durumunda araştırmacının eleştirel farkındalığını geliştirebilir. Bunun için günlük yazmanın sınırlılıkları bilinmelidir. Woll (2013) bir fenomenoloji araştırması sürecinde yazılan günlüklere dayalı olarak şu sınırlılıkları ortaya koymuştur: 1) Günlüklerden nitelikli veri sağlanamayabilir. Bunun aşılması için katılımcılara günlük yazmayla ilgili ipuçları verilebilir. 2) Kimi araştırmacılar “ilk gün etkisini” dikkate almakta ve katılımcılardan araştırmanın ilk birkaç gününde günlük yazmalarını istemektedir. Ancak bu doğru bir yaklaşım değildir, derin bir anlayış ve görüş kazanmak için insanların deneyimlerinin boylamsal olarak uzun süreli kayıt edilmesi gerekmektedir. 3) Günlük yazmanın bir başka sınırlılığı ise kısa süreli belleğe dayalı bir veri toplama aracı olmasıdır. Günlük yazılırken unutulmuş konular olabilir. Bu yüzden günlük unutmaya daha yatkın bir araçtır.

Günlükler birkaç araştırmada lisansüstü öğrencilerinin nitel araştırmayı nasıl öğrendiğini keşfetmede (Cotner, Intrator, Keleman & Sato, 2000; Li & Scale, 2007; Pietersen, 2002) bir yansıtma aracı olarak kullanılmıştır. Nitel araştırmaya yeni başlayanların metodoloji bilgisindeki gelişmelerin izlenmesinde araştırmacı günlüklerine ilişkin çok az sayıda çalışma vardır (Engin, 2011). Bu çalışmada doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerine odaklanmıştır.

Nitel araştırma süreçlerinde yazılan günlüklerdeki öğrenme deneyimlerini ve günlük yazanların bakış açılarını anlamada Vygotsky'nin sosyo-kültürel kuramı temel alınabilir. Vygotsky'nin kuramında tüm öğrenmelerin sosyal ve kültürel bir bağlamda olduğu, gelişim ve öğrenmede sosyal etkileşimin önemi (Turk, 2015), kelimeler ve düşünce arasındaki ilişkinin niteliği vurgulanmaktadır (Engin, 2011). Sosyo-kültürel kuramda öğrenme, bireyin yaşadığı sosyal ve kültürel ortamda gerçekleşen bilinçli bir etkinlik olarak kabul edilmektedir. Birey sosyal etkileşimlerle düşünce ve inançlarını başkalarıyla paylaşır, yeni kazanılmış olan bilgilerini yeniden yapılandırabilir (Özden, 2005). Sosyo-kültürel kuram insanın bilgiyi zihnindeki bilişsel süreçlerle değil, çevresindeki ilişkilere dayalı dil aracılığıyla olan sembolik etkileşimlerin yaşandığı sosyal bir çevrenin içine yerleştirdiğini öne sürmektedir (Gergen, 1985; cited in: Karairmak & Aydın, 2007). İnsanlar son tahlilde günlük hayatlarında deneyimledikleri ve yansıttıkları tarafından dünyayı kendi anladıkları biçimiyle inşa ederler (Turk, 2015). Bu bağlamda, doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimini nasıl yaşadıkları, deneyimlerini kelimelerle günlüklerine nasıl yansıttıkları, nasıl bir araştırma kültürü bağlamı içinde yer aldıkları ve tüm bunları nasıl inşa ettiklerini anlamanın yollarından biri yazılan günlüklerin incelenmesidir.

Bu çalışmanın amacı, doktora öğrencilerinin deneyimledikleri ilk nitel araştırma sürecini ve oluşturmaya çalıştıkları nitel araştırmacı kimliklerini yansıttıkları günlükler aracılığıyla anlamaya çalışmaktır. Bu kapsamda araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

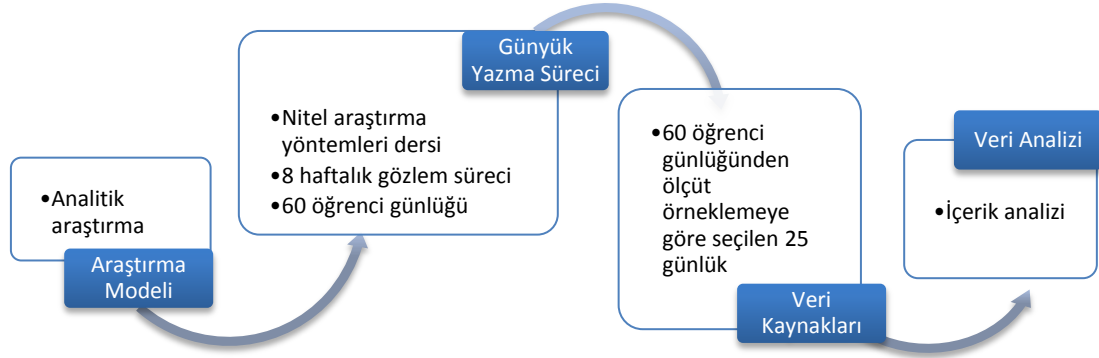
Doktora öğrencileri günlüklerinde:

1. İlk nitel araştırma deneyimine ilişkin neler yansıtmıştır?
2. Nitel araştırmacı olma kimliklerine ilişkin hangi ip uçlarını sunmuştur?
3. Nitel araştırma deneyimi öncesi ve sonrasına ilişkin ne tür görüşlere yer vermiştir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma analitik araştırma modelindedir. Çoğu eğitim araştırması nicel ve nitel araştırma olarak sınıflandırılmaktadır. Bu iki sınıflamaya uymayan çalışmalar *analitik araştırmalar* olarak adlandırılmaktadır. Analitik araştırmalar dokümanlar, belgeler, kayıtlar ve diğer ortamların olaylar, düşünceler, kavramlar ve eserler açısından analiz edilerek incelendiği bir araştırma yöntemidir. Analitik araştırmalar nitel ve nicel araştırma özelliklerini içerir ve kendi içinde *tarihsel analiz*, *hukuki analiz*, *kavram analizi* ve *karma yöntem araştırmaları* olarak sınıflandırılır. Analitik araştırmalarda; dokümanlar ve kayıtlar kavramlar, olaylar ve görüşler açısından analiz edilir. Elde edilen verilerin yorumlanmasında bağlam önemlidir (McMillan, 2004). Bu çalışmada eğitim bilimlerinin farklı alanlarından gelen doktora öğrencilerinin yazdıkları günlükler doküman olarak kabul edilmiş ve araştırma doküman araştırması olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma dokümanlarını 2008-2014 yılları arasında nitel araştırma yöntemleri dersleri kapsamında doktora öğrencileri tarafından yazılan günlükler oluşturmaktadır. Araştırma süreci Şekli 1'de verilmiştir.

Şekil 1. Araştırma sürecinin şematik olarak gösterimi.

Günlük Yazma ve Veri Toplama Süreci

2008-2014 yılları arasında doktora düzeyinde yürütülen *Nitel Araştırma Yöntemleri* derslerine her bir dönemde en az 3 en fazla 12 öğrenci olmak üzere toplam 60 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Dersin yürütülmesi kuram uygulama bütünlüğünü sağlayacak biçimde sınıf ortamında haftada 3-5 saat arasında değişen bir sürede gerçekleşen bir ders olarak 14 hafta sürmüştür. Bu 14 haftanın yaklaşık 8 haftası gözlem verisi toplamayı gerektiren pilot bir nitel araştırma uygulaması, 3 haftalık bir süre için yarı-yapılandırılmış bir görüşme yapılması, son 3 haftada ise nitel paradigmayla yazılmış makalelerin değerlendirilmesi olmak üzere üç temel etkinlik çerçevesinde yürütülmüştür. Her bir etkinlik için rapor hazırlanması zorunlu görev olarak belirlenmiştir. Ders 2011 yılından itibaren sınıfta yapılan dersin yanı sıra Facebook'taki tartışmalarla sürdürülmüştür. Ders boyunca öğrenciler bir araştırma günlüğü yazmış ve bunu hazırladığı raporuyla birlikte teslim etmiştir. Bu araştırmanın verilerini doktora öğrencileri tarafından 8 haftalık gözlem sürecinde yazılan günlükler oluşturmuştur. Araştırmada analiz edilmek üzere 60 günlükten 25'i seçilmiştir. Günlüklerin seçiminde ölçüt örnekleme yapılmıştır. Burada 35 günlüğün analiz dışında tutulmasında araştırmacı tarafından belirlenen şu ölçütler dikkate alınmıştır: 1) 8 haftalık günlüklerin eksiksiz yazılmış olması, 2) günlüklerin bağlam bilgisinin tam olması, ve 3) öğrencinin deneyimlerini eleştirel bir biçimde yansıtması.

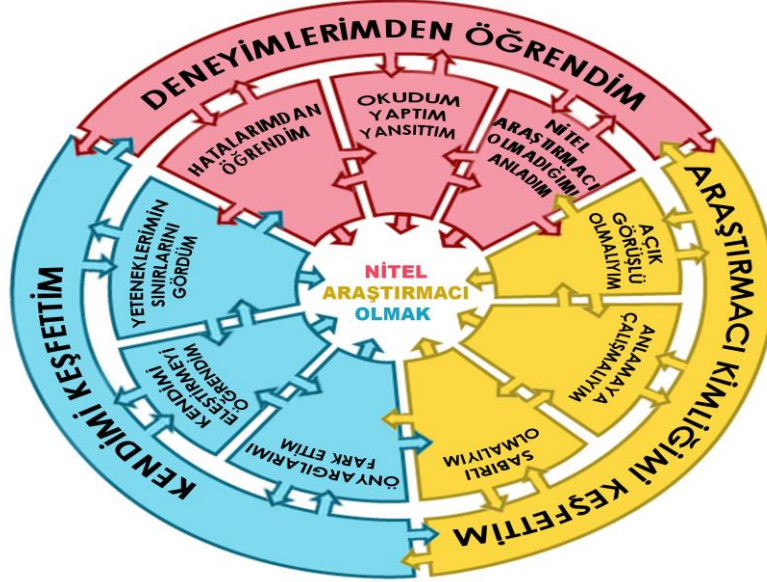
Verilerin Analizi

Araştırmanın temel veri kaynağı olan günlükler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. İçerik analizinde veriler birbirine benzeyen kavramlar ve temalar etrafında toplanarak, okuyucunun anlayabileceği biçimde yorumlanmıştır (Creswell, 2014). Bu günlüklerin içerik analizi şu aşamalar izlenerek yapılmıştır: 1) Günlüklerin tek tek okunarak kodlanması, 2) Kodların belirli temalar altında toplanması, 3) Kodların ve temaların uygunluğunun gözden geçirilmesi, 4) Temalara son halinin verilmesi ve 5) Temaların yorumlanması. Ortaya çıkan tema ve alt temalar bulgular başlığında verilmiştir.

Bulgular

Doktora öğrencilerinin günlüklerine uygulanan içerik analizi sonucunda ortaya çıkan tema ve alt temalar Şekil 2'de verilmiştir. Bu çalışmada elde edilen bulgular *Nitel Araştırmacı Olmak* kategorisi altında, *Deneyimlerimden Öğrendim*, *Araştırmacı Kimliğimi Keşfettim* ve *Kendimi Keşfettim* ana temalarından oluşmuştur. Bu kapsamda deneyimlerimden öğrendim teması; *hatalarımdan öğrendim*, *okudum-yaptım-yansıttım* ve *nitel araştırmacı olmadığımı anladım* alt temalarını içermektedir. Araştırmacı kimliğimi keşfettim teması; *açık görüşlü olmalıyım*, *anlamaya çalışmalıyım* ve *sabırlı olmalıyım* alt temalarından oluşmaktadır. Kendimi keşfettim teması ise; *önyargılarımı keşfettim*, *kendimi*

eleştirmeyi öğrendim ve yeteneklerimin sınırlarını gördüm alt temalarını kapsamaktadır. Şekil 2'den de anlaşılacağı gibi nitel araştırmacı olmak kategorisini oluşturan tema ve alt temalar arasında yatay ve dikey bir ilişki olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Nitel araştırmacı olma süreci.

Deneyimlerimden Öğrendim Teması

Doktora öğrencileri nitel araştırma süreçlerini öğrenmede araştırma deneyimi yaşamayı önemli bir kazanım olarak görmektedir. Öğrenciler özellikle gözlem süreçlerinde yaptıkları hatalarını unutulmaz öğrenme deneyimleri biçiminde değerlendirmektedir. Öğrenciler tarafından nitel araştırmayı hata yaparak öğrenme, nitel araştırma konuları ve nitel gözlem üzerine okumalar yapma, gözlem sürecine ilişkin yansıtımlar yazma, araştırmacı ve kişisel yeteneklerini görme konuları nitel araştırmacı olma bakımından başlangıç düzeyinde değerli deneyimler olarak algılanmaktadır.

Hatalarımdan öğrendim

Doktora öğrencileri özellikle gözlem deneyimlerinin sonlarına doğru yazdıkları günlüklerine nitel araştırma üzerine yapmış oldukları hata örneklerini yazmış ve bu hatalarını okumalar, tartışmalar ve aldıkları dönütler doğrultusunda fark ettiklerini belirtmiştir. Öğrenciler hatalara dayalı deneyimlerinin eşsiz öğrenme olanakları sunduğunu düşünmektedir. Bu hataların en başında gözlem yapılan ortamda her şeyi kayıt etmeye çalışmak, odaklı gözlem amaçları yazmak yerine kapsamlı amaçlar oluşturmak, gözlem sırasında çok şeyi kaçırdığını ve kayıt edemediğini düşünmek, gözlem verisi ile araştırmacı yorumunu karıştırmak gibi hatalar öncelikle sıralanmıştır. Doktora öğrencileri günlüklerine gözlem sürecinde yaptıkları hatalarla baş etme yollarına ilişkin örnekleri yazmıştır. Örneğin, her şeyi kayıt etmek yerine odaklı bir gözlem amacı yazarak sadece o amaca yönelik veri toplamak çözüm yollarından biridir. Öğrenciler yaptıkları hatalara ilişkin günlüklerinde; “derste hocanın demek istediğini şimdi anladım”, “okuduğum kitaptaki örneğin ne demek istediğini anlamamıştım. Şimdi kendi başıma gelince anladım”, “nasıl olsa video kayıt ediyor. Benim not almama gerek yok diye düşünmüştüm. Saha notlarını genişletirken kimi bilgilere ihtiyaç duydum. Daha sonra okumalar ve konuşmalarımızdan video kayıt etse bile benim de notlar almam gerektiğini öğrendim. Ve artık her koşulda saha notları tutuyorum” biçiminde ifadeler kullanmıştır. Hatalarımdan öğrenme deneyiminde belirtilen en önemli kazanım yapılan hatanın çok öğretici olduğu ve unutulmasının mümkün olmadığıdır.

Okudum, yaptım, yansıttım

Doktora öğrencilerinin günlüklerinde nitel araştırma sürecinde okuma ve yazma etkinliklerine özel bir vurgu vardır. Bu durum iki biçimde ifade edilmiştir. Birincisi ne yapacaklarına karar vermek ve yaptıklarını başkalarının yaptıklarıyla karşılaştırmak adına çok fazla okuma yapmak gerektiğidir. Çoğu zaman deste zorunlu okumaların yetiştirilemediği, ancak okumalardan sonra yapılan gözlem ile eksik okumayla yapılan gözlemler arasında nitelik olarak büyük farklar olduğu deneyimlenmiştir. Bu süreçte zamanında yapılan doğru okumanın nitel araştırmacı olmaya önemli katkılar sağladığı üzerinde uzlaşılan ortak bir düşüncedir. İkincisi ise, nitel araştırma sürecinde en az okuma kadar yazmaya da zaman ayrılması gerektiğidir. Hatta bazen yazmaya okumadan daha fazla zaman ayırma ihtiyacı yaşanmıştır. Doktora öğrencilerine göre, nitel araştırma sürecinde yapılan okuma ve yazma etkinlikleri onların nitel araştırmacı olma kimliklerinin gelişimine olumlu katkılar sağlamıştır. Doktora öğrencileri araştırmacı kimliklerini geliştirmek adına gerek dersin zorunlu okumaları gerekse kendi ilgileri doğrultusunda yaptıkları okumalarından öğrendiklerini yaptıkları gözlem süreciyle karşılaştırmıştır. Öğrenciler özellikle okudukları kimi Türkçe nitel makaleler ile nitel araştırma yöntemleri kitaplarındaki bilgilerin çeliştiğini fark etmiştir. Örneğin, doktora öğrencileri kimi nitel araştırma makalelerinde katılımcılar seçilirken “rastgele seçilmiştir”, gözlem amacı olarak “öğretmenlerin uygulamaları ölçülmüştür”, “... etkilerini belirlemek amaçlanmıştır” biçiminde nicel ifadelerle rastladıklarını günlüklerine yazmıştır. (Bu süreçte dersin öğretim üyesi tarafından öğrencilere nitel araştırmanın temel özelliklerini taşımayan Türkçe nitel araştırma makaleleri okuma listesi olarak verilmiştir. Ancak verilen listedeki makalelere ilişkin öğrenciler okumadan önce herhangi bir görüş belirtilmemiştir). Bu tespitte bulunan öğrencilerin kimileri Türkçe yayımlanmış nitel araştırma makale yazarlarının kimilerinin alandaki temel Türkçe kaynakları bile okumadan nitel araştırma makalesi yazdıkları gibi çıkarımlar yapmıştır. Özellikle nitel paradigmaya uygun olmayan nitel araştırma makalelerini okumak öğrencilerin gerek kendi nitel araştırma süreçlerini gerekse de okudukları nitel çalışmalarını sorgulama becerilerinin gelişmesine katkı getirmiştir.

Öğrenciler nitel araştırmacı olmada sadece kendi alanıyla ilgili okumalar değil, başka alanlarda da okumalar yapmanın önemli olduğu sonucuna ulaşmıştır. Örneğin, doktora öğrencileri nitel araştırma yöntem bilgisinin geliştirilmesinde özellikle sağlık, hemşirelik, sosyal çalışma, iletişim ve sosyoloji gibi alanlarda yaptıkları okumaların nitel araştırma yöntem bilgilerini genişlettiğini düşünmektedir. Bu arada, kimi öğrenciler okumanın kültürel özellikler içerdiği ve kendilerinin okuma alışkanlığının olmadığını ifade etmiştir. Ancak bu öğrenciler okumadan nitel araştırma yapılamayacağı ve bu ders sayesinde kendilerinin okuma alışkanlıklarının değişmeye başladığını ve daha çok okumaya başladıklarını düşünmektedir. Nitel araştırmacı olmada okumanın tek başına yeterli olmadığı, okuduktan sonra uygulama yapılması, uygulama sürecine ilişkin yapılan yansıtımların değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bunun devam eden bir döngü olduğu, okudukça, yaptıkça ve yansıttıkça nitel araştırmacı olmanın geliştiği vurgulanmıştır.

Nitel araştırmacı olmadığımı anladım

Kimi öğrenciler nitel araştırmaya kendini yakın hissetmediğini çok açık bir biçimde günlüğüne yazmıştır. Bu öğrenciler nitel araştırma yöntemleri dersini nicel araştırmaya daha yakın olduğunu bilerek seçmiştir. Dersi seçme amaçları nitel araştırma hakkında bilgi ve deneyim sahibi olmaktır. Bu öğrencilere göre nitel araştırma dersinde uygulama yapmış olmaları kendilerinin nicel araştırmaya daha yakın olduğu görüşünü doğrulamanın en iyi yollarından biri olmuştur. Çünkü onlar kuramsal bilgiye dayalı bir nitel araştırma dersinin kendilerinin nitel araştırma becerilerini görmeleri açısından yanıltıcı olabileceğini düşünmektedir. Öğrenciler günlüklerinde nitel araştırma dersini almadan önce nitel araştırmayı küçümsediğini ve çoğunlukla nicel araştırma bilmeyenlerin yöneldiği bir araştırma olarak bildiğini ifade etmiştir. Öğrenciler tarafından nitel araştırmanın sadece görüşme ve gözlem kayıtlarının olduğu gibi rapor edilmeyen bir araştırma olduğu bizzat yaşanarak öğrenildiği vurgulanmıştır. Bu öğrencilerin günlüklerinde; “Hakkıyla nitel araştırma yapanlara saygım arttı”, “Dışarıdan görüldüğü gibi kolay değilmiş”, “Hatta kimi zaman nicel araştırmadan daha zor ve zahmetli olan yönlerini gördüm”,

“Bana bu günlük yazmak bile zor geldi” ve “Kendimi nicel araştırmalarda daha iyi ifade edebileceğimi düşünüyorum” biçiminde belirttikleri görüş örnekleri yer almaktadır. Doktora öğrencilerinden kimileri, nitel araştırmacının gerektirdiği sabır, uzun süreli veri toplama, okumalar yapma ve tüm bunları uzmanlarla tartışma, insanları uzun süre izleme, insanlarla görüşme yapma, verilerden anlamlar çıkarma, günlük yazma, görüşmeleri ve gözlemleri yazılı metne dönüştürme gibi zaman ve emek isteyen işleri yapmanın kendi araştırmacı özelliklerine uymadığını bu dersteki pilot uygulamayla deneyimlemiştir. Bu deneyim onlara nicel araştırmaya yatkın olma düşüncelerini teyit etme imkanı sağlamıştır.

Araştırmacı Kimliğimi Keşfettim Teması

Doktora öğrencileri gözlem deneyimlerine dayanarak bir nitel araştırmacının sahip olması gereken özelliklere ilişkin fikir edinmiştir. Öğrenciler deneyimleri sonucunda açık görüşlü, anlayış ve sabırlı olmanın bir nitel araştırmacının temel özellikleri olduğunu düşünmektedir. Bir nitel araştırmacının başka niteliklere de sahip olabileceği ancak kendilerinin deneyimi sonucunda öne çıkan özelliklerin bunlar olduğu ifade edilmiştir.

Açık görüşlü olmalıyım

Doktora öğrencileri gözlem ve nitel araştırma yöntemleri ders süreçlerinde açık görüşlü olmanın önemini bizzat yaşayarak görme olanağı bulmuştur. Öğrenciler açık görüşlü olmayı nitel araştırmacının esnek doğası, nitel araştırma yöntemlerini yeni öğreniyor olmaları ve insanları gözlemek gibi tekniklerin karmaşıklığı vb. nedenlerle ilişkilendirmiştir. Bu kapsamda her sorunu çözmenin ve işi yapmanın yeni ve kendileri tarafından bilinmeyen bir yolunun olduğu düşüncesi yaşayarak öğrenilmiştir. Özellikle eğer uygun yollarla yaklaşırsa herkesten ve her ortamdan yeni bir şey öğrenilebileceği deneyimlenmiştir. Öğrenciler gözlem konularıyla ilgili okumalar yaptıklarını ancak okumaların kendilerini çok katı bir biçimde sınırlandırmasına izin vermemeleri gerektiğini ve bu bakış açısının çok önemli olduğunu düşünmektedir. Bu konuda doktora öğrencilerinden biri günlüğüne şu örneği yazmıştır:

Gözlem yaptığım okulda öğretmenin öğrencilerine adil davranmadığını gördüm. Buna dayanamadım ve gözlemi sonlandırdım. Öğretmeni daha önceden tanıyordum. Hem gözlem ödevim yarım kaldı hem de öğretmenle olan arkadaşlığım bitti. Oysa daha açık görüşlü olabilirdim. Daha uygun bir yaklaşımla yaptığının doğru olmadığını söyleyebilirdim. Hepsinden önemlisi benim görevim onun neyi yanlış neyi doğru yaptığını yargılamak değildi. Sadece gerçek bir sınıf ortamında gözlem yapma becerilerimi geliştirmektir.

Doktora öğrencilerinin gözlem sürecinde ve sonrasında gözlemledikleri kişileri yargılamamaları, etiketlememeleri ve sadece anlamaları gerektiği ama bunun çok zor olduğu konusunda hem fikir oldukları ortaya çıkmıştır. Bunun için daha fazla gözlem deneyimine, karşılaştıkları durumlara çok boyutlu bakabilmelerine ve açık görüşlü olabilmelerine ihtiyaçları olduğunu kendileri ifade etmiştir. Doktora öğrencileri nitel araştırma yöntemleri dersi kapsamındaki gözlem deneyimiyle açık görüşlü olma yönlerini geliştirmeye çalışmıştır.

Anlamaya çalışmalıyım

Doktora öğrencilerinin nitel araştırmacı olmalarına ilişkin günlüklerinde ortaya çıkan özelliklerinden biri de gözlem sürecinde karşılaştıkları durum, kişi ve olayları doğru anlayabilme çabasıdır. Bunun için öğrencilerin gözlem sürecine ve bu süreçte kendi eylemlerine ilişkin sordukları sorular, içsel konuşmalar, akranlarıyla yaptıkları sohbetlerin karşılaştıkları olgu ve olayları anlama odaklı olduğuna ilişkin yansıtımlar yaptıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler anlamaya çalışma sürecinde okuduklarının, konuştuklarının ve deneyimlediklerinin etkisinde kalmadan ama onları da göz ardı etmeden karşılaştığı durum, olay, kişi ve olguyu anlamının zorluklarını görmüşlerdir. Doktora öğrencileri bir an önce

gözlemlerine bir anlam vermek istediklerini, ama bunu yapmada çok zorlandıklarını ifade etmiştir. Burada gerek okuduklarına dayalı karşılaştırmalar yapmak gerekse de onlardan etkilenmemek arasında denge kurmanın kendileri için baş edilmesi gereken önemli bir sorun olduğu vurgulanmıştır. Bunu aşmanın en önemli yollarından biri yine öğrenciler tarafından daha fazla deneyim olarak ifade edilmiştir. Daha önceki hatalarımdan öğrenmek alt temasıyla da ilişkili olarak, hata yapmamak için önlemler aldıklarını ancak hata yapmaktan korkmadıkları vurgulanmıştır. Çünkü hata yapmak anlamının bir başka yolu olarak görülmektedir. Bunun için çok çaba harcamak, çok boyutlu bakmak, sabırlı olmak ve uzun süreli çalışmak gerekmektedir. Doktora öğrencileri nitel araştırmacı olma özelliklerinden anlama çabasını nitel araştırmacıların temel özelliklerden biri olarak görmektedir. Onlara göre nitel araştırmacının tüm cabası anlamak ve yorumlamak olmalıdır. Dolayısıyla eğer anlama süreci sorunlu ise yorumlama gibi diğer süreçler de sorunlu olacaktır.

Sabırlı olmalıyım

Doktora öğrencilerinin günlüklerinden nitel araştırmacı olma özelliklerinden bir başkasının da sabırlı olmak olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrenciler sabırlı olmayı nitel araştırma süreçlerinin tüm aşamalarında gerekli, olmazsa olmaz özelliklerden biri olarak görmektedir. Sabırlı olmak ile ilgili doktora öğrencilerinden biri nitel araştırma sürecini metaforik olarak keçiboynuzu meyvesini yemeye benzeterek şöyle ifade etmiştir:

Nitel araştırma süreci keçiboynuzu yemeye benziyor. Bildiğiniz gibi keçiboynuzu sert kabuklu, çekirdekli ve yemesi çok zor bir meyve. Çiğniyorsun, çiğniyorsun, çiğniyorsun sonra ağzına bir damla bal geliyor. O da şanslı biriyisen. Bazen saatlerce emeğe rağmen bala ulaşmaya da bilirsiniz.

Gerçekten keçiboynuzu bitkisi çok zor koşullarında yetişmektedir. Keçiboynuzu meyvesi de sert bir dış ve iç kabuktan, sert çekirdeklerden oluşmaktadır. Ayrıca keçi boynuzunun kimi türlerinde bal olabılırken kimilerinde ise kurtçuklar yaşayabilmektedir. Keçiboynuzu meyvesinin balına ulaşmak için hangisinin ballı olduğunu bilmek ve sabırlı olmak gerekmektedir. Doktora öğrencileri gözlem süreciyle sabırlı olmayı gözlem yapma, gözlem verisi kayıt etme, kayıt edilen verileri düzenleme, analiz etme ve raporlama süreçleriyle ilişkilendirmiştir. Bu süreçlerin her birinin birbiriyle bağlantılı olduğu ve her bir sürecin çok zaman ve emek aldığı belirtilmiştir. Doktora öğrencilerine göre gözlemin en çok sabır gerektiren süreci gözlem verilerin yeniden yazımı ve analiz yapılması aşamalarıdır. Bazen yapılan gözlemlerden istenilen nitelikte veriler elde edilmemiştir. Bunun için nitel araştırmacının yılmadan devam etmesi ve sabırlı olması gerektiği bizzat öğrenciler tarafından gerçek bağlamında yapılan gözlemlerle deneyimlenmiştir.

Kendimi keşfettim teması

Kendini keşfetmenin temel vurgusu doktora öğrencilerin daha önce kendi eylemleri üzerine sistematik olarak düşünmedikleridir. Günlük yazma deneyimiyle birlikte kendi eylemleri üzerine eleştirel bir biçimde düşünmeleri ve bunu yazılı olarak yapmaları onların nitel araştırmacı olmaları ve mesleki gelişimleri açısından eşsiz bir olanak olmuştur. Başlangıçta kendileri hakkında yazma konusunda zorlanmış olsalar da zamanla günlük yazmaktan hoşlanmaya başladıkları ve geri dönüp okumalar yapınca yazdıklarından öğrenmeler gerçekleştirdikleri ifade edilmiştir. Burada bir araştırmacı olarak önyargılarının farkına varma, kendilerini eleştirmeyi öğrenme ve araştırmacı yeteneklerinin sınırlarını görme doktora öğrencilerinin kendilerine ilişkin keşfedilen yönler olmuştur.

Önyargılarımı fark ettim

Doktora öğrencileri günlüklerinde gözlem deneyimlerine dayanarak nitel araştırmaya ilişkin kimi önyargılarından söz etmiştir. Bunlar nitel araştırmanın nicel araştırmaya göre daha kolay olduğunu zannetme, gözlem yapmayı kolay bir iş olarak görme, nitel araştırmanın okuyarak öğrenilebileceğini

düşünme gibi nitel araştırma konusundaki yanlış ve eksik bilgilerden oluşmaktadır. Doktora öğrencileri gözlem deneyimiyle birlikte nitel araştırma konusundaki önceki bilgilerinin gerçeği yansıtmadığını ve önyargılar içerdiğini fark etmiştir. Nitel araştırmanın kolay olduğunu düşünen öğrencilerden kimileri daha önce görüşmeye dayalı nitel araştırmalar yapmıştır. Bundan dolayı nitel araştırmanın kolay olduğu düşünülmüştür. Doktora sürecinde deneyimlenen gerçek bir nitel araştırma projesi bu konudaki önyargıların ortadan kaldırılmasını sağlamıştır. Bu deneyim öğrencilerin önyargılarıyla yüzleşmelerine ve kendilerini geliştirmelerine neden olmuştur. Doktora öğrencileri gözlem deneyimiyle birlikte veri toplamaya başladıkça bir takım zorluklar yaşadıklarını ve daha önceden düşündükleri gibi gözlem yapmanın kolay bir iş olmadığını anladıklarını belirtmiştir.

Kendimi eleştirmeyi öğrendim

Günlük yazmaya başlamadan önce doktora öğrencilerinin tamamı kendi eylemlerine ilişkin yazılı bir yansıtma yapmamıştır. Dolayısıyla öğrenciler kendi eylemleri üzerine ilk defa günlük yazmıştır. Doktora öğrencileri, nitel araştırma konusunda bilgilendikçe ve nitel araştırma süreçlerinde günlük yazmanın işlevini düşündükçe kendilerinin güçlü ve zayıf yönlerine ilişkin daha çok düşünmeye başlamıştır. Öğrenciler, günlük yazmayı araştırmacı kimliklerinin gelişimine katkı sağlayan bir süreç olarak düşünmektedir. Doktora öğrencileri gözlem konularında yaptıkları okumalardan sonra nitel araştırmacı olmada eleştirel yansıtmanın önemli bir beceri olduğunu anladıklarını ve günlük yazmaya daha fazla önem verdiklerini belirtmiştir. Kimi öğrenciler nitel araştırma sürecinde günlük yazma konusuna ilişkin okudukça günlüklerin gerek bir veri toplama aracı gerekse de bir yansıtma aracı olarak kendilerinin araştırmacı kimliğinin gelişimine destek sağladığını görmüştür. Bu kapsamda öğrenciler, “Bu gözlem konusunu neden seçtim?”, “Bu konuyla kişisel ilgim ne?”, “Gözlem verisi toplarken sosyal veri ile araştırmacı yorumlarını karıştırmışım”, “Gözlem konusunda daha fazla çalışma okumam gerekiyor”, “Gözlem yaparken de gözlemci, gözlenen ve dışarıdan biri olarak çeşitleme yapılabileceğini düşünmemiştim” gibi görüşlerine günlüklerinde yer vermiştir. Bu görüşler aracılığıyla doktora öğrencileri kendi nitel araştırmacı özelliklerini değerlendirme olanağı bulmuştur.

Yeteneklerimin sınırlarını gördüm

Doktora öğrencileri ilk nitel araştırma deneyimlerinde zorluklar yaşamıştır. Bu zorluklar öğrencilerin zaman yönetimi, nitel araştırma süreçlerini öngörememe, önceki nitel araştırma deneyimine göre yapacağı gözlemi planlama, gözlemin yoğun bir süreç gerektirdiğini yaşayarak görme gibi nedenlerden kaynaklanmıştır. Bu konuda bir doktora öğrencisi günlüğüne şunları yazmıştır:

Bazen okumalardan, gözlem yapmaktan, gözlem notları kayıt etmekten, gözlem notlarını düzenlemekten, günlük yazmaktan, sonraki gözlemin amaçlarını oluşturmaktan, nitel araştırma dersi için zorunlu okuma yapmaktan, derse katılmaktan başka hiçbir şey yapamaz hale geldiğimi düşünmeye başladım. Bu süreç beni tüketti. Diğer doktora derslerimi ihmal ettiğimi, nitel araştırma dersi için yapmam gereken gözlemi bile tam olarak yapamadığımı hissetmeye başladım. Kendimi çok zorladığımı düşünüyorum.

Doktora öğrencileri tarafından nitel araştırmalarda planlanma, yürütme ve raporlama aşamalarının öngörülenden daha fazla bir emek ve süre gerektirdiği yaşanarak görülmüştür. Öğrenciler gözlem randevularını ayarlama, gözlem kayıtlarını dijital olarak kayıt etme, dijital kayıtları yedekleme, kayıtları metne dönüştürme gibi etkinlikleri yapmada çok zorlandıklarını ifade etmiştir. Buradaki zorlanma kimi zaman öğrencilerin yeteneklerinin ve kapasitelerinin sınırlarını aşma düzeyine ulaşmıştır. Çünkü tüm etkinlikler çok kısa bir sürede ve birbirini izleyen bir süreçte yapmayı gerektirmiştir. Kimi öğrenciler ise gözlem sürecindeki işleri zorlanarak da olsa yapmış olmasına inanmadığını düşünmüştür. Bu öğrenciler dijital kayıt yapma ve bilgisayar destekli nitel veri analizi programlarını ilk defa kullandığını ve bu konularda yeteneklerini görme fırsatı yaşadıkları ifade etmiştir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada eğitim bilimlerinin farklı alanlarındaki doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerini anlamak için onların yazdıkları yansıtıcı günlükler incelenmiştir. Doktora öğrencileri nitel araştırmacı olmalarını “deneyimlerinden öğrendim”, “araştırmacı kimliğimi keşfettim” ve “kendimi keşfettim” özellikleriyle açıklamıştır. Pietersen (2002) lisansüstü öğrencilerinin deneyimledikleri bir araştırmadan ne öğrendiklerini “zaman kısıtlaması”, “problem çözme”, “kişisel gelişme” ve “anlama kapasitesi” olarak dört başlıkta toplamıştır. Her iki araştırmacının başlıkları doğrudan benzetme de başlıkların içeriğinin benzerlik gösterdiği söylenebilir. Örneğin, gerçekleştirilen araştırmada “kendimi keşfettim” başlığı ile Pietersen’in (2002) araştırmasındaki “kişisel gelişim” başlığının araştırmacı becerileri açısından örtüştüğü görülmektedir.

Gözlem verisi toplayarak ilk defa nitel araştırmayı deneyimleyen doktora öğrencilerin yansıtıcı günlüklerinin incelenmesiyle onların nitel araştırmacı olma kimliklerine ilişkin önemli ipuçları ortaya çıkmıştır. Doktora öğrencileri nitel araştırmayı hata yaparak öğrenmelerini kendileri için eşsiz bir deneyim olarak düşünmektedir. Doktora öğrencilerine araştırma süreçlerindeki öğrenme deneyimlerini hata yapma olasılığını içerecek biçimde sunmak, onların araştırma becerilerini geliştirmeleri için önemli bir fırsat vermektedir. Benzer biçimde doktora öğrencileri ilgilendikleri konuyla ilgili okumalar yapmalı, okuduklarını uygulamaya geçirmeli ve bunlar üzerine yansıtımlar yaparak neyi ne kadar öğrendiğini düşünmelidir. Doktora öğrencilerinin nitel araştırma sürecini nasıl deneyimledikleri ve nitel araştırmayı nasıl öğrendikleri açısından yansıtıcı günlükler ayrıntılı bilgiler sunmuştur. Ancak bu süreci daha iyi anlayabilmek ve analitik çıkarımlarda bulunabilmek için daha çok araştırma bulgusuna ihtiyaç vardır. Wang (2013) nitel araştırmacının nasıl öğrenildiğine ilişkin daha fazla araştırma yapılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Doktora öğrencilerinden kimilerinin gözlem deneyimi sonucunda kendi özelliklerinin nitel araştırma yapmaya uygun olmadığını fark etmiş olmaları bir şeyi deneyimlemeden benimsemek veya karşı çıkmak yerine bu konuda deneyime dayalı bilinçli karar vermenin daha doğru bir yol olduğu biçiminde yorumlanabilir. Doktora öğrencilerinin nitel araştırma öğrenmelerini inceleyen araştırmalarda (Cotner et al., 2000; Li & Seale, 2007; Pietersen, 2002) öğrencilerin nitel araştırmacının nasıl yapılacağı, analizin nasıl yapılacağı ve raporun nasıl yazılacağı gibi aşamalarda zorlandıkları bulunmuştur. Gerçekleştirilen araştırmada, doktora öğrencileri gözlem yapma süreçlerinde zorlandıklarını ifade etmiştir. Bu araştırmacının önceki araştırmaların bulgularından farklı bulgusu doktora öğrencilerinden kimilerinin nicel araştırmaya daha yatkın olduğunu ve nitel araştırmacı olmadığını fark etmiş olmalarıdır. Bu görüşe kimi öğrencilerin nitel bir araştırma deneyimi sonucunda ulaşılmış olmaları araştırmacının önemli bulgularından biri olarak değerlendirilebilir.

Doktora öğrencileri kendi nitel araştırmacı kimliklerini oluşturan özellikleri yaşayarak keşfetmiştir. Burada açık görüşlü olmalıyım, anlamaya çalışmalıyım ve sabırlı olmalıyım öğrencilerin nitel araştırmacı olarak kendilerinde fark ettikleri özelliklerdir. Bu özelliklerin gözlem deneyimi sonucunda nitel araştırmayla ilişkilendirilerek yansıtılmış olması başlangıç düzeyindeki nitel araştırmacılar olarak doktora öğrencilerinin araştırmacı kimliklerinin gelişmesinde önemli ipuçları olarak görülebilir. Araştırmacının bu bulgusu konuyla ilgili kimi araştırma sonuçlarıyla örtüşmektedir. Örneğin, Wang (2013) doktora öğrencilerinin nitel araştırma konusunda okumalar yapmak yerine rehberli ve danışıklı nitel araştırmalar yapmalarının nitel araştırmayı daha iyi anlayabileceklerini düşündüklerini bulmuştur. Pietersen (2002) araştırma yapma yeteneğinin araştırma süreçlerinin deneyimlenmesiyle kazanılabileceği vurgulamaktadır. Araştırmacı kimliğinin fark edilmesi doktora öğrencilerinin gözlem yaparken ne tür sorunlar yaşadıklarının ve bu sorunlarla nasıl baş ettiklerinin görülmesini sağlamıştır. Bu yönüyle gerçekleştirilen araştırma kimi araştırma bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Örneğin, Li ve Seale (2007) doktora öğrencilerinin nitel veri analiziyle ilgili yaşadıkları başlıca sorunların; kodlamaya nerede başlayacaklarını bilememe, araştırmacı ve katılımcı kategorileri ayırımındaki başarısızlık ve kanıt dayanmayan yorumlar yapma olarak bulmuştur. Wang (2013) doktora öğrencilerinin nitel araştırma raporlarının yazım aşamasında sorunlar yaşadıklarını ortaya koymuştur. Sonuç olarak nitel araştırmayı ilk defa deneyimleyen doktora öğrencileri çeşitli sorunlar yaşamış ve bu sorunları kendi bağlamında çözmeye çalışmıştır. Araştırmada doktora öğrencileri kendi kişisel yeteneklerini keşfederken

önyargılarını fark etme, kendilerini eleştirme ve yeteneklerinin sınırlarını görme imkanı bulmuştur. Bu sonuç nitel araştırmacıların kendi özelliklerini bilmesi ve araştırma sürecinde bu özelliklerine göre davranması açısından önemli bulgular ortaya koymuştur. Bu deneyim nitel araştırmaya yeni başlayanlar açısından kişisel olarak önemli bir deneyim olarak yorumlanabilir. Çünkü, Mehra (2002), deneyimsiz nitel araştırmacıların “tarafsızlıklarını koruyarak ve öznel dünya görüşlerinden anlam oluşturmak arasındaki ince bir çizgide” yürümesini öğrenmek zorunda olduklarını vurgular. Bu anlamda doktora öğrencilerinin ilk nitel araştırma deneyimlerinde kendi araştırmacı özelliklerine ilişkin bir takım farkındalıkları geliştirmiş olmaları önemli bir kazanım olarak görülebilir.

Bu araştırmanın sonuçlarına göre, araştırmacı günlükleri öğrencilerin araştırma sürecinde deneyimlerinden öğrenmelerine, araştırmacı kimliklerini keşfetmelerine ve kendilerini keşfetmelerine katkı sağlamıştır. Bu nedenle, nitel araştırmayı ilk defa deneyimleyecek doktora öğrencileri günlük yazmaları konusunda cesaretlendirilebilir. Doktora öğrencilerinin nitel araştırma süreçlerindeki gelişimlerini izlemede araştırmacı günlükleri işe koşulabilir.

Teşekkür

Şekil 2'nin çizimini gerçekleştiren doktora öğrencilerim Dumlupınar Üniversitesi'nden Öğr. Gör. Figen Durmuş'a ve Anadolu Üniversitesi'nden Arş. Gör. Deniz Özeskici'ye teşekkür ederim.

Extended Abstract

Introduction

Doctoral education is a complex, challenging, dynamic, innovative and formative process in which the ways to develop students' research skills and make them experience new methods and technologies should be considered and their research culture should be formed. One of the basic problems of Turkish universities is the insufficiency of the budget for research and development, and the lack of "research culture" to make use of such a budget (Öztemel, 2013). Research culture includes cognitive, affective and psychomotor competencies or qualifications, and can be developed in individuals through education (Büyüköztürk, 1997). In a small number of studies in Turkey, research culture was associated with quantitative research competencies (Büyüköztürk, 1996, 1999; Karasar, 1993). According to the National Qualifications Framework For Higher Education in Turkey, within the scope of 8. Level (Associate's) Qualifications, a doctorate graduate should "gain advanced level skills in the use of research methods in the field of study" and have a competence of "Broaden the borders of the knowledge in the field by producing or interpreting an original work or publishing at least one scientific paper in the field in national and/or international refereed journals" (The Council of Higher Education, 2010). Aforementioned skills and competencies can be experienced during the doctorate. In this study, it was aimed to understand doctoral students' becoming qualitative researchers by means of their reflective diaries based on the observations they conducted within a qualitative research course.

The diaries written by participants/students in educational research are called science diary (Ajello, 2000), interactive diary (Andrusyszyn & Davie, 1997), notebook (Baxter, Bass & Glaser, 2001; Ruiz-Primo, Li & Shavelson, 2001), reflective diary (Doyran, 2013; Henter & Indreica, 2014; Khaled, 2015), student diary (Özmen, 2010), diary (Connor-Greene, 2000) and process diary (Woll, 2013). Researcher diary is a tool that reflects researcher's thoughts, indecisions, understandings (Galili, 2014), observations, interpretations and feelings (Yildirim & Şimsek, 2013), ensures his/her personal connection with research, and in which the research process is recorded as a source of raw data (Hughes, 1996; Altrichter et al., 1993).

Writing a diary is usually seen as a way to encourage developing self-awareness and self-reflection skills (Woll, 2013), and an opportunity for inner talk and reflection (Engin, 2011). Diaries as a data gathering tool have long been used in the qualitative research tradition. For example, in sociology research, diaries have been widely used since the mid-twentieth century when they were developed first (Madge, 1953; cited in: Woll, 2013). In qualitative educational research, diaries can be used as an important part of research processes (Engin, 2011) to support obtaining views related to the personal phenomena that are difficult to reach through other methods (Zimmerman & Wieder, 1997, cited in Woll 2013), and can be supplementary data gathering tools replacing traditional data gathering tools (Woll, 2013). Although there are many publications on qualitative research methods, almost no publications exist on the experiences of those who encounter qualitative research for the first time (Wang, 2013). For example, Saban (2007) is the first study that was conducted in Turkey on graduate students' perceptions of qualitative research methodology. In understanding doctoral students' initial experiences of qualitative research, diaries written by them can be functional. Students are expected to write a diary with a critical awareness. One of the ways for critical awareness in research processes is written inner observation, and the other way is writing a diary. Critical awareness is a skill that is not inborn, but can be learned and developed (Ger, 2009).

Diaries were used as a reflective tool in several studies to discover how graduate students learn about qualitative research (Cotner et al., 2000; Li & Scale, 2007; Pietersen, 2002). There are limited numbers of studies related to researcher diaries in monitoring the development in the methodology

knowledge of those who are newcomers to qualitative research (Engin, 2011). This study focused on doctoral students' initial experiences of qualitative research.

Vygotsky's socio-cultural theory can be taken as a basis for understanding the learning experiences in dairies written in qualitative research processes and the perspectives of diary writers (Engin, 2011; Özden, 2005; Turk, 2015). Socio-cultural theory proposes that human beings place information in a social environment with symbolic experiences through language based on relationships, not through scientific processes within the mind (Gergen, 1985, cited in Karairmak & Aydın, 2007). They build the world in the way they make sense of it with their experiences and reflections in their daily life (Turk, 2015). In this regard, one way to understand how doctoral students go through their initial qualitative research experiences, how they reflect these experiences to writing in their dairies, what kind of a research context they are in, and how they build all these is examining the dairies they write. The aim of this study was to understand doctoral students' initial experiences of qualitative research and qualitative researcher identity that they try to develop based on their dairies. The following research questions were addressed based on this aim:

1. What did doctoral students reflect on related to their initial experiences of qualitative research in their dairies?
2. What clues did they present with regard to their identity of being a qualitative researcher in these dairies?
3. What views did they include regarding before and after their qualitative research experiences in these dairies?
- 4.

Method

Research Design

The study employed analytical research model. In analytical research, documents and records are analysed in terms of concepts, events and ideas (McMillan, 2004). The documents of this study included the dairies written by doctoral students within a qualitative research methods course between the years 2008-2014. The research process is presented in Figure 1.

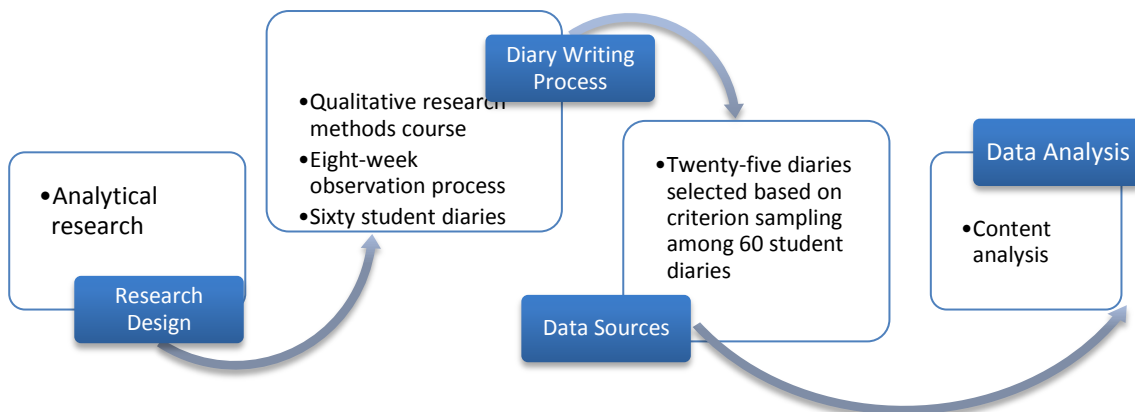

Figure 1. Schematic representation of the research process.

Diary Writing and Data Gathering Process

A total of 60 students, with at least three students and at most 12 students each semester, enrolled in the *Qualitative Research Methods* course taught between the years 2008-2014. The course lasted for 14 weeks every semester with 3-5 hours of lessons each week in a classroom atmosphere in a way to ensure the theory-practice integrity. It was implemented within a framework of three basic activities that are a pilot qualitative research requiring to gather observation data for about eight weeks of these 14 weeks, conducting a semi-structured interview for a period of three weeks, and evaluating the articles written with a qualitative paradigm for the last three weeks. Preparing a report for each activity was an obligatory task. As of 2011, the course was implemented with an addition of the discussions on Facebook, apart from the lessons taught in a classroom. The students wrote a research diary throughout the course, and handed these diaries with the reports they prepared. The data of this study consisted of the diaries written by the doctoral students in the eight-week observation process. Twenty-five out of 60 diaries were selected to be analysed in the study. Criterion sampling was performed in this selection. The following criteria were considered in the exclusion of 35 diaries from the analysis by the researcher: 1) Diaries for the eight weeks having to be written in full, 2) diaries providing a complete picture of the context, and 3) students' reflecting their experiences with a critical perspective.

Data Analysis

The diaries as the primary data source of the study were analysed through content analysis. In content analysis, the data were interpreted in a way the reader can understand by gathering the data around similar concepts and themes (Creswell, 2014). The content analysis of these diaries were conducted by following the steps presented below. 1) Reading the diaries one by one and coding, 2) Gathering the codes under certain themes, 3) Reviewing the suitability of the codes and themes, 4) Finalising the themes and 5) Interpreting the themes.

Findings

The themes and sub-themes revealed as a result of the content analysis performed on the doctoral students' diaries are presented in Figure 2.

Figure 2. The process of becoming a qualitative researcher.

The Theme "I Learned From My Experiences"

The doctoral students perceived having research experience as an important gain in learning qualitative research processes. The students regarded their mistakes they made especially in the observation process as unforgettable learning experiences. In terms of becoming a qualitative researcher, the students perceived as valuable at the starting level learning qualitative research by making mistakes, reading on topics of qualitative research and qualitative observation, writing reflections related to the observation process, and realizing their abilities as researchers and individuals. Some students thought that they did not have the characteristics of a qualitative researcher based on their initial qualitative research experiences.

The Theme "I Discovered My Researcher Identity"

The doctoral students formed an opinion about the characteristics that a qualitative researcher should have based on their observation experiences. As a result of their experiences, the students thought that being open-minded, understanding and patient were among the basic characteristics of a qualitative researcher. They stated that a qualitative researcher could also have other characteristics, but these were the prominent ones based on their experiences.

The Theme "I Discovered Myself"

The main emphasis of discovering one's self was that the doctoral students did not think about their actions systematically before. With their experiences of writing a diary, thinking about their actions from a critical perspective and doing this in written mode provided them a unique opportunity in terms of their becoming qualitative researchers and professional development. They expressed that although they had difficulty in writing about themselves at the start, they started to like writing a diary in the course of time, and as they read what they wrote before, they learned from their writings. The aspects discovered here were realizing one's prejudices as a researcher, learning to criticize one's self, and seeing the limits of one's researcher abilities.

Result, Discussion and Suggestions

In this study, the doctoral students' reflective diaries were examined to understand their initial experiences of qualitative research. The doctoral students described their becoming qualitative researchers with the themes "I learned from my experiences", "I discovered my researcher identity", and "I discovered myself." Pietersen (2002) gathered what graduate students learned from a research that they experienced under four themes being "time limitation", "problem solving", "personal development", and "comprehension capacity." Although the themes of these studies are not similar to each other, it can be argued that the contents of the themes are. For example, the theme "I discovered myself" in this study seems to overlap with the theme "personal development" in Pietersen's (2002) study in terms of researcher skills.

The reflective diaries provided detailed information regarding how the doctoral students experienced the qualitative research process and how they learned qualitative research. However, more research findings are needed to be able to better understand this process and make analytical inferences. Wang (2013) points out that more studies should be conducted on how qualitative research is learned.

Some of the doctoral students realising as a result of their observation experiences that their characteristics were not suitable for conducting qualitative research can be interpreted as that instead of adopting or objecting to something without experiencing, making conscious decisions in this respect is more sensible. In the studies examining doctoral students' learning of qualitative research (Cotner et

al., 2000; Li & Seale, 2007; Pietersen, 2002), students were found to have difficulty in steps such as how to conduct qualitative research, how to do the analysis, and how to report findings. In the current study, the doctoral students stated to have difficulty in the observation processes. This finding of the study that is different from the previous studies is that some of the doctoral students realized that they were more inclined to quantitative research and they were not qualitative researchers. Some of the students' forming this view as a result of their qualitative research experience can be evaluated as one of the significant findings of this study.

The doctoral students discovered the characteristics that formed their own qualitative researcher identities. The characteristics that they realised in themselves as qualitative researchers were "I need to be open-minded", "I need to try to understand", and "I need to be patient." These characteristics being reflected with relation to qualitative research as a result of observation experiences can be seen as important clues for the development of the doctoral students' researcher identities. This finding of the study is consistent with the findings of some studies. For example, in Wang (2013), doctoral students thought that their conducting qualitative research with guidance rather than reading on qualitative research would make them understand qualitative research better. Pietersen (2002) points out that the ability to conduct research can be gained by experiencing research processes.

Realising their researcher identities enabled the doctoral students to see what kind of problems they experiences in the observation process and how they coped with these problems. This finding is also consistent with some research findings in the literature. For example, the main problems that Li and Seale (2007) identified for doctoral students with regard to qualitative data analysis were not knowing when to start the coding, failing to make the distinction between researcher and participant categories, and making interpretations that are not based on proof. Wang (2013) revealed that doctoral students had problems in the stage of writing the report of qualitative research. As a result, the doctoral students who experienced qualitative research for the first time had various problems, and they tried to solve these problems in their own contexts.

In the study, the doctoral students found the opportunity to realise their prejudices while discovering their personal abilities, criticize themselves, and see the limits of their abilities. This result revealed significant findings in terms of a qualitative researcher's knowing their own characteristics, and acting based on these characteristics in the research process. This experience can be interpreted as an important experience individually for new starters to qualitative research. The reason is that Mehra (2002) emphasizes that inexperienced researchers have to learn walking "on a thin line between maintaining their impartiality and forming meanings from subjective world views." In this regard, the doctoral students' having awareness related to their own researcher characteristics in their initial experiences of qualitative research can be seen as an important gain.

According to the results of the study, the research diaries contributed to the students' learning from their experiences in the research process, and discovering their researcher identities and themselves. For this reason, doctoral students who would experience qualitative research for the first time can be encouraged to write diaries. Researcher diaries can be employed in monitoring their development in qualitative research processes.

Kaynakça

- Ajello, T. (2000). Science journals: Writing, drawing and learning. *Teaching Pre K-8*, 30(5), 56-57.
- Altrichter, H., Posch, P., & Somekh, B. (1993). *Teachers investigate their work*. London: Routledge.
- Andrusyszyn, M., & Davie, L. (1997). *Reflection as a design tool in computer mediated education*. Proceedings of the Distance Education Conference. San Antonio: Texas A & M University. Retrieved March 10, 2015, from <http://tortoise.oise.utoronto.ca/~ldavie/reflect.html>
- Baxter, G. P., Bass, K. M., & Glaser, R. (2001). Notebook writing in three fifth-grade science classrooms. *The Elementary School Journal*, 102(2), 123-140.
- Büyükköztürk, Ş. (1996). *Türk yükseköğretiminde araştırma eğitimi*. Unpublished doctorate dissertation. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükköztürk, Ş. (1997). Araştırmaya yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3, 453-464.
- Büyükköztürk, Ş. (1999). İlköğretim okulu öğretmenlerinin araştırma yeterlikleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yöntemi*, 18, 257-269.
- Connor-Greene, P. A. (2000). Making connections: Evaluating the effectiveness of journal writing in enhancing student learning. *Teaching of Psychology*, 27(1), 44-46.
- Cotner, T. L., Intrator, S., Keleman, M., & Sato, M. (2000). *What graduate students say about their preparation for doing qualitative dissertations: A pilot study*. In *getting good at qualitative research*. Symposium conducted at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, New Orleans, Louisiana. Retrieved March 10, 2015, from <http://www.stanford.edu/group/QDA/00pilot.pdf>
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks: Sage.
- Doyran, F. (2013). Reflective journal writing on the way to becoming teachers. *Cypriot Journal of educational Sciences*, 8(1), 160-168.
- Engin, M. (2011). Research diary: A tool for scaffolding. *International journal of Qualitative Methods*, 10(3), 296-306.
- Galili, S. (2014). Cooperative learning by teacher trainers as a tool for improving teacher training in heterogeneous elementary school track classes. *American Journal of Educational Research*, 2(8), 568-576.
- Ger, G. (2009). Tüketici araştırmalarında nitel yöntemler kullanmanın incelikleri ve zorlukları. *Tüketici ve Tüketim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 1-19.
- Hughes, I. (1996). How to keep a research diary. *Action Research Electronic Reader*. Retrieved March 10, 2015, from <http://www.scu.edu.au/schools/gcm/ar/arr/arow/rdiary.html>.
- Henter, R., & Indreica, E. S. (2014). *Reflective journal writing as a metacognitive tool*. In AFASES International Conference. Retrieved March 10, 2015, from http://213.177.9.66/ro/afases/2014/socio/henter_indreica.pdf
- Kararımkak, Ö., & Aydın, G. (2007). Yapılandırmacı yaklaşım: Çağdaş psikolojik danışma anlayışını ve uygulamalarını biçimlendiren bir güç. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, III(27), 91-108.
- Karasar, N. (1993). Araştırma kültürü: Türk araştırma bilim, teknoloji ve eğitim politikalarının kanayan yarası. In 1. *Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler II* (pp. 69-78). Ankara.

- Khales, B. M. (2015). The power of reflective writing for early childhood teachers in Palestine. *World Journal of Education*, 5(1), 94-101.
- Li, S., & Seale, C. (2007). Managing criticism in Ph.D. supervision: A qualitative case study. *Studies in Higher Education*, 32(4), 511-526.
- McMillan, J.H. (2004). *Educational research: Fundamentals for the consumer*. (4th ed.). Boston: Pearson Education, Inc.
- Mehra, B. (2002). Bias in qualitative research: Voices from an online classroom. *The Qualitative Report*, 7(1). Retrieved March 10, 2015 from <http://www.nova.edu/ssss/QR/QR7-1/mehra.html>
- Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve öğretme*. (7. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Özmen, Z. M. (2010). Bir lisansüstü öğrencisinin telekonferans ve uzaktan eğitim uygulamaları dersindeki deneyimleri. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 1(2), 217-232.
- Öztemel, E. (2013). Yükseköğretim kurumlarında araştırma ve inovasyon kültürünün oluşturulması. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(1), 22-29.
- Pietersen, C. (2002). Research as a learning experience: A phenomenological explication. *The Qualitative Report*, 7(2). Retrieved March 10, 2015, from (<http://www.nova.edu/ssss/QR/QR7-2/pietersen.html>)
- Ruiz-Primo, M. A., Li, M., & Shavelson, R. J. (2001). Looking into students' science notebooks: What do teachers do with them? *National Center for Research on Evaluation and Student Testing*. Retrieved March 10, 2015 from http://www.stanford.edu/dept/SUSE/SEAL/Reports_Papers/Reports%20PDF/Cresst2001No2.pdf
- Saban, A. (2007). Lisansüstü öğrencilerin nitel araştırma metodolojisine ilişkin algıları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 469-485.
- The Council of Higher Education. (2010). *National qualifications framework for higher education in Turkey*. Retrieved September 10, 2015, from www.tyyc.yok.gov.tr/?pid=35
- Turk, K. (2015). *Parents' beliefs and attitudes about a play curriculum*. Unpublished Doctoral Dissertation. Kent State University College and Graduate School of Education, USA.
- Wang, F. (2013). Challenges of learning to write qualitative research: students' voices. *International Journal of Qualitative Methods*, 12, 638-651.
- Woll, H. (2013). Process diary as methodological approach in longitudinal phenomenological research. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 13(2), 1-11.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Ed.). Ankara: Seckin.

